

Balti Assamblee 2021. aasta eesistujariigi Leedu programm **„Koos oleme tugevamad“**

Leedu eesistumise strateegiline suundumus

1. jaanuaril 2021 võtab Leedu solidaarsuse vaimus üle Balti Assamblee ja Balti Ministrite Nõukogu eesistumise. Tugev, uuendusmeelne, omavahel seotud, turvaline ja ühendatud Balti regioon on Leedu eesistumise juhtpõhimõte. Rohkem kui kunagi varem peavad Balti riigid nüüd ühte hoidma, tegutsema ühiselt ja saama koos üle kriisi tekitatud raskustest. Ainult jõudusid ühendades ja ühiselt majandusse ja ühiskonna stabiliseerimisse investeerides saame me kriisist tõhusalt üle ja muudame taastumise lihtsamaks.

Hoolimata raskustest, mis koostöös tekkisid pandeemia alguses, on Balti riikidel kõrge solidaarsusetunne. Eesti eesistumise ajal viidi Balti Assamblees ja Balti Ministrite Nõukogus mitmeid meetmeid, aga ikka veel on vajadus laiaulatusliku lähenemisviisi ja tulevikku vaatavate lahenduste järele. Peame tegema järeldusi oma lähenemisviisist ja kogemustest COVID-19 pandeemiaga võitlemisel ning töötama välja kõikehõlmavad planeerimise ja koordineerimise alased lahendused, et olla paremini ette valmistatud võimalikuks kriisiks tulevikus.

Leedu eesistumise programm keskendub COVID-19 pandeemia tagajärgede mõjust ülesaamisele majanduses, sotsiaalvaldkonnas, julgeolekus, hariduses ja teaduses ning muudes koostöövaldkondades. Balti riikide majandus peab toibuma ja taas ellu ärkama. Leedu eesistumise püüdluseks on tugevdada Balti riikide võimet rakendada ühiseid meetmeid erinevates koostöövaldkondades, viia ellu ühiseid transpordi-, taristu- ja energeetikaprojekte, esindada ja kaitsta regiooni huve, edendada digiteerumist, tugevdada majandust, kaitsta tööturgu ja rakendada kliimakaitsemeetmeid. Teadus, haridus ja innovatsioon on meie arengu olulised käivitajad, seega peame me nendes valdkondades käivitama rohkem ühiseid algatusi.

COVID-19 pandeemia on Balti regiooni jaoks seninägematu väljakutse. Peame analüüsima kriisi kõige raskemates etappides saadud õppetunde, kui meie koostöö seisis silmitsi paljude ootamatute väljakutsetega. Üks õppetund, mille me kõik saime, on see, et kriisi ajal on oluline tagada tõhus tegevuse kooskõlastamine naaberriikide vahel.

Kriisi mõjust ülesaamise jaoks ei ole retsepti, seega seab Leedu eesistumine endale eesmärgiks leida ühine Balti lahendus kriisiga toimetulemiseks, majanduse taaselustamiseks ja meie kodanike heaolu tugevdamiseks. Leedu eesistumine on võtnud endale kohustuseks kehtestada uus Balti kootööagenda 2030 kõigis koostöö valdkondades, jätkates samal ajal eelmiste eesistumiste prioriteetide ja käivitatud algatuste elluviimist.

Leedu eesistumine tugevdab Balti Assamblee ja Balti Ministrite Nõukogu vahelist vastastikust suhtlust, et seista tõhusamalt vastu kriisi tekitatud väljakutsetele, paremini esindada ühiseid regionaalseid huve ning töötada välja terviklikum ja kooskõlastatum Balti regionaalse koostöö mudel.

Leedu eesistumise prioriteedid

Moto „Koos oleme tugevamad“ all on Leedu pannud paika tervikliku koostöötegevuskava. Leedu eesistumise peamine eesmärk on muuta Balti regioon tugevamaks, analüüsida saadud õppetunde ja tegutseda koos meie kasvu tugevdamise nimel.

Tiheda kooskõlastamise kaudu ning vastastikuse usaldusele, jagatud väärtustele ja ühisele visioonile toetudes keskendub Balti Assamblee Leedu eesistumine neljale peamisele prioriteedile:

Balti riikide majandusliku ja sotsiaalse stabiilsuse saavutamine

COVID-19 pandeemia on pikaajaline mõju Balti riikide majandusele ja sotsiaalvaldkonnale. Üks abivahend, lisaks riikide jõupingutustele, on kõikehõlmav regionaalne lähenemisviis kriisi tekitatud väljakutsetele ning majanduse ja ühiskonna stabiliseerimisele, et saada kriisist üle ja tugevdada Balti regiooni tulevastel aastatel. Kriis on näidanud digiteerimise, teaduse ja innovatsiooni, hariduse, tööturu, turismi ja investeringutega seotud koostöö tähtsust. Piirkonna majanduse tugevdamine koos ELi tasandi majanduse taastamise paketi toetab meie riikide majanduse vastupidavusvõimet, majanduskasvu ja töökohti, kasutades samuti ELi rohepöörde pakutavaid võimalusi. Balti riigid jagavad ühesuguseid seisukohti ELi mitmeaastasest finantsraamistiku kohta, eriti ühtekuuluvuspoliitika, otsetoetuste jne osas. Mitmeaastase finantsraamistiku alastes debattides tuleb Balti riikide häält kuulata. ELi tõukefondid on Balti regiooni jaoks oluline taastumise ja arengu vahend.

Leedu eesistumine keskendub majandusliku ja sotsiaalse taastumise ühistele meetmetele, kaugetest maadest pärit toodetest sõltuvuse vähendamise võimalustele, digimajanduse ja ühenduvuse ulatuse laiendamisele, põllumajanduse multifunktsionaalsusele ja muudele koostöövaldkondadele.

Tugev julgeoleku- ja kaitseühendus

Regiooni julgeoleku tugevdamine on endiselt Balti riikide prioriteediks. Balti riigid peavad jätkama vähemalt 2% SKT-st eraldamist kaitsekulutusteks. Tuleb jätkata NATO kaitsehoiaku arendamist Balti regioonis. USA laiendatud sõjaline kohalolek meie regioonis on julgeoleku hädavajalik osa. Peame käituma kui tugeva, asendamatu atlandiülese sideme – NATO südame ja regiooni julgeoleku tagatise – pühendunud ja kindlad toetajad. Peame tõhustama oma koostööd küber- ja hübriidohtudele vastupanuvõime ülesehitamisel. Leedu eesistumine keskendub piisavatele investeringutele sõjalise mobiilsuse taristu ja protseduuride arendamiseks. Samuti on meil vaja tagada side, sealhulgas 5G julgeolek. Peame tõhustama regiooni riikide kooskõlastamisvõimet piiriületuste nõuetekohase toimimise osas kriisi ajal ja ühiste välispiiride tugevdamisel.

Leedu eesistumine keskendub ühistele meetmetele julgeoleku- ja kaitsekoostöö, kriisiohjamise ja suurõnnetuse ennetamise, piirihalduse, sõjaliste ühistele hangete, kaitsevõimekuse arendamise, sõjalise mobiilsuse, küberturvalisuse, hübriidohtude ja desinformatsiooni vastu võitlemise, korrakaitseasutuste koostöö tugevdamise, kriitilise taristu kaitse, idapartnerluse riikide toetamise ja muudes koostöö valdkondades.

Omavahel ühendatud energia- ja transpordivõrgustikud

Oluline julgeoleku toetamise aspekt on piirkondliku ühenduvuse arendamine – strateegiliste regionaalsete energeetika-, transpordi- ja taristuprojektide elluviimine. Balti regiooni majanduspotentsiaali laiendamise jaoks on olulised tänapäevased ja arenenud ühendused. Balti riikide õigeaegne sünkroniseerimine Mandri-Euroopa võrgustikega Poola kaudu on energiapuuduse seisukohalt äärmiselt olulise tähtsusega. Tähtis on tagada piisav ELi rahastus nende projektide edukaks elluviimiseks. Taristuprojekti Rail Baltica pakutavaid võimalusi tuleks kasutada regionaalse koostöö hoogustamiseks ettevõtluse ja kaubanduse valdkonnas. Selles kontekstis on oluline minna edasi koostöös Poola ja muude rahvusvaheliste partneritega, et projekt edukalt ellu viia. Peame üheskoos arutama probleeme, mida tekitab ebatavaline Astravetsi tuumajõujaam. Balti riigid ei tohi leppida ühegi kompromissiga seoses jõujaama ohutusega ning peavad Astravetsi tuumajõujaamast pärineva elektriga kauplemise suhtes olema üksmeel ja juhinduma ühistest väärtustest.

Leedu eesistumine keskendub ühistele meetmetele ühendatud energiaturu arendamise, taastuvenergia projektide, raudtee- ja maanteevõrgustike, laiaulatuslike transpordi- ja taristuprojektide, Balti elektrivõrgustiku sünkroniseerimise elluviimise, Rail Baltica projekti rakendamise ja muudes koostöö valdkondades.

Turvaline ühiskond ja elukvaliteet

COVID-19 kriis on esitanud väljakutse sotsiaal- ja tervisekaitse süsteemidele. Balti riigid peavad ellu viima ühiseid tervishoiumeetmeid. Leedu eesistumise eesmärgiks on kestliku sotsiaalse kasvu taastamine. Vaja on avatud debatti Balti ja Euroopa tasandil esmaste kiirabivahendite tootmise probleemi lahendamise teemal; praegu sõltuvad kõik riigid Hiinast ja Indiast. Peame välja töötama ühise lahenduse meditsiinivahendite ja -toodete ühistele hangete ja kohaletoimetamise jaoks kriisi ajal. Peame tugevdama digilahendusi õigeaegseks teabevahetuseks epidemioloogilise olukorra, hädaolukorra operatsioonide ja varajase hoiatamise süsteemi osas. Peame edendama kaasavat tööturgu, laiendama kutsehariduse ja täiendõppe ühisprojekte ning arendama digitaalset haridust.

Leedu eesistumine keskendub ühistele meetmetele tervishoiu ja sotsiaalse taastumise, tervishoiualaste ühiste hangete ja projektide, antibiootikumiresistentsuse, toiduohutuse, kaasava tööturu ning ühiste haridusprojektide ja muudes koostöö valdkondades.

Leedu eesistumisaia tegevuskava

Eesistumise programm sätestab Balti riikide parlamentaarse koostöö raamistiku Balti riikide julgeoleku, heaolu ja majanduskasvu edendamiseks. Võttes arvesse asjaolude muutumist, võib seda programmi ajakohastada ja muuta, et saavutada käegakatsutavaid tulemusi meie riikide jaoks.

Jõudu ja ressursse ühendades on Balti riikidel rohkem vahendeid majanduse ja ühiskonna toibumise edendamiseks, ühenduvuse laiendamiseks energeetikas, transpordis ja taristu alal ning julgeoleku, kaitse ja sotsiaalse vastupanuvõime tugevdamiseks.

Leedu eesistumine tugevdab regionaalseid võrgustikke Põhjamaade, Beneluxi ja Visegradi riikidega ühist huvi pakkuvates küsimustes. Ühtsus ja koostöö on ka edaspidi elulise

tähtsusega. Koostöö ja teabevahetus meie regionaalsete, sarnaselt mõtlevate sõpradega Põhjamaade-Balti formaadis on kriisi algusest peale olnud tihe ja tõhus.

Leedu eesistumine on pühendunud idapartnerluse riikide toetamisele. Balti Assamblee on valmis jätkama meie üleminekukogemuse ja teadmiste jagamist ning osutama abi võimsuse ülesehitamisel. Toetame idapartnerluse riikide Euroopa-püüdlusi.

Presiidium

- Dialoog Euroopa Liidu institutsioonidega
- Regionaalsete võrgustike tugevdamine Põhjamaade, Beneluxi ja Visegradi riikidega
- Koostöö idapartnerluse riikidega

Parlamentaarne järelvalve Balti Assamblee 2019. ja 2020. aasta soovitude elluviimise üle

- Toetus idapartnerluse riikidele
- ELi mitmeaastane finantsraamistik 2021–2027

Majandus-, energia- ja innovatsioonikomisjon ja loodusvarade ja keskkonnakomisjon

- Balti riikide majanduse taastumine: mida tuleb ühiselt rohkem teha?
- Balti tegevuskava 2030: kui valmis oleme koostööks kriisiaegadel?
- Piirkondlik lahendus piirkondlikule ülekandetariifile elektriabanduses kolmandate riikidega
- Digimajandus ja ühenduvus
- Põllumajanduse multifunktsionaalsus
- Energiajulgeolek
- Kliimaneutraalsus

Parlamentaarne järelvalve Balti Assamblee 2019. ja 2020. aasta soovitude elluviimise üle

- Rail Baltica projekti rakendamine
- Ühise elektri- ja gaasituru arendamine
- Balti elektrivõrkude sünkroniseerimine Euroopa võrgustikega
- Ühiste taastuvenergiaprojektide arendamine
- Ringmajandus
- Vesinikutehnoloogiad
- Digituru arendamine
- ELi mitmeaastane finantsraamistik 2021–2027 ja ELi ühtekuuluvuspoliitika, Euroopa ühendamise rahastu ja ELi ühine põllumajanduspoliitika

Haridus-, teadus- ja kultuurikomisjon

- Strateegiline partnerlus hariduses ja teaduses: kriisist tehtud järeldused ning vajadus ulatuslikumate ühiste teadusuuringute ja andmete kogumise järele
- Balti tegevuskava 2030: kui valmis oleme koostööks kriisiaegadel?
- Tööhõive ja tööturg
- Balti riikide piiriülene kultuurikoostöö
- Balti riikide ühine teabevõrgustik
- Kosmosesüsteemid, kosmosepõhised tehnoloogiad (teadustöö, ühisprojektid, ressursside ühendamine, satelliidiprogrammid)

Parlamentaarne järelvalve Balti Assamblee 2019. ja 2020. aasta soovitude elluviimise üle

- Balti riikide ühised teadus- ja uurimisprojektid
- Koostöö kõrg- ja kutsehariduse ning täiendõppe valdkonnas (ühised õppekavad ja -projektid)
- Uus vastastikuse mõistmise memorandum Balti riikide tihedama koostöö kohta kõrghariduse, teaduse ja innovatsiooni valdkonnas

- BA kirjandusauhinna võitjate teoste tõlkimine ja avaldamine
- Kultuurialane koostöö ja keskkonnajalajälje vähendamine

Tervise-, heaolu- ja perekonnakomisjon

- Balti riikide tervishoiu- ja sotsiaalvaldkonna taastumine: mida tuleb ühiselt rohkem teha?
- Balti tegevuskava 2030: kui valmis oleme koostööks kriisiaegadel?
- Balti riikide tervishoiukoostöö: ühised hanked ja ühisprojektid
- Antibiootikumiresistentsus
- Toiduohutus

Parlamentaarne järelevalve Balti Assamblee 2019. ja 2020. aasta soovitude elluviimise üle

- Balti riikide koostöö elundite vahetamisel siirdamiseks
- Balti riikide koostöö tervishoiusektoris
- Digitaalne tegevuskava ja võrgustikud sotsiaal- ja tervishoiusüsteemis
- Teadusuuringute ja tervishoiu integreerimine haruldaste haiguste puhul

Julgeoleku- ja kaitsekomisjon

- Kriisiohjamine ja katastroofide ennetamine: saadud õppetunnid ja ettepanekud tulevikus kasutatavate ühiste meetmete kohta
- Balti tegevuskava 2030: kui valmis oleme koostööks kriisiaegadel?
- Piirihaldus ja -kontroll: hetkeseis ja saadud õppetunnid
- Julgeoleku- ja kaitsekoostöö
- Kriitilise taristu kaitse
- Õiguskaitseasutuste koostöö võitluseks piiriülese kuritegevusega

Parlamentaarne järelevalve Balti Assamblee 2019. ja 2020. aasta soovitude elluviimise üle

- Balti riikide kaitsekoostöö
- Sõjaline mobiilsus
- Välispiiri kontroll ja haldamine
- Sõjalised ühishanked
- Suurõnnetuste ennetamise, nendeks valmisoleku ja nendele reageerimise, kriisiohjamise ja kodanikukaitse alane koostöö

Kinnitame, et oleme pühendunud koostöö jätkamisele vastuste leidmiseks praegustele väljakutsetele ning regiooni ja kogu Euroopa julgeoleku ja jõukuse edendamiseks. Leedu eesistumise eesmärkiks on pandeemia ja kriisi tekitatud sotsiaalsetest, majanduslikest ja julgeolekualastest tagajärgedest koos üle saamine.